

K o m e n t á r
k výsledkom štatistického zisťovania
za oblasť ochrany pamiatkového fondu
za rok 2014

Predmet zisťovania

Významnou súčasťou kultúrneho dedičstva je pamiatkový fond, ktorý tvoria hnutelné a nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej len „kultúrne pamiatky“), pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu podľa § 22 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Špecializovanými orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu sú Pamiatkový úrad Slovenskej republiky a krajské pamiatkové úrady.

Prostredníctvom štatistického zisťovania boli získané údaje o finančných prostriedkoch z verejných zdrojov poskytovaných na obnovu kultúrnych pamiatok vrátane štátneho rozpočtu. Osobitne boli získané údaje o Pamiatkovom úrade Slovenskej republiky, údaje o národných kultúrnych pamiatkach a o počte pamiatkových území, archeologických nálezov a nálezísk, ale aj údaje o počte lokalít na Slovensku zapísaných v Zozname svetového dedičstva.

Spravodajské jednotky

Spravodajskými jednotkami štatistického zisťovania za oblasť ochrany pamiatkového fondu sú ústredné orgány štátnej správy, iné orgány štátnej správy a štátne organizácie, verejnoprávne inštitúcie, samosprávne kraje, obce, všetky organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ako aj finančné inštitúcie spravujúce verejné prostriedky.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky vykonáva v druhom stupni štátnu správu na úseku ochrany pamiatkového fondu vo veciach, o ktorých v prvom stupni rozhoduje krajský pamiatkový úrad (ďalej len „KPU“). Krajský pamiatkový úrad je na prvom stupni príslušným správnym orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu v rozsahu zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov v územnom obvode príslušného kraja. Organizačná štruktúra Pamiatkového úradu Slovenskej republiky a jeho predchodcu sa značne zmenila pod vplyvom reforiem štátnej správy. Menili sa počty pracovníkov, názvoslovie, kompetencie a predovšetkým legislatíva. V roku 2006 sa stav stabilizoval na úrovni 8 KPU v Banskej Bystrici, Bratislave, Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Trnave a Žiline a ďalších 12 pracovníkov v mestách: Banská Štiavnica, Kremnica, Komárno, Levoča, Lučenec, Martin, Poprad, Prievidza, Rožňava, Ružomberok, Topoľčany a Spišská Nová Ves so sídlom v Levoči. V štruktúre Pamiatkového úradu SR sú aj dva oblastné reštaurátorské ateliéry – Bratislava a Levoča. V roku 2014 mal Pamiatkový úrad Slovenskej republiky 320 zamestnancov, celkové výdavky na jeho hlavnú činnosť boli v sume 6 179 602 EUR.

Národné kultúrne pamiatky

Národné kultúrne pamiatky sú nehnuteľné a hnutelné veci pamiatkovej hodnoty, ktoré sú z dôvodu ochrany vyhlásené za národné kultúrne pamiatky. Základnou zápisnou jednotkou je kultúrna pamiatka, ktorá evidenčne pozostáva z jedného alebo viacerých nehnuteľných pamiatkových objektov alebo hnutelných pamiatkových predmetov. Územia hodnotných historických sídiel, ktoré vykazujú významné pamiatkové hodnoty, sa chránia ako pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Lokality s pamiatkami a územia s univerzálnymi kultúrnymi hodnotami svetového významu sa zapisujú do Zoznamu svetového dedičstva. Naposledy do zoznamu v roku 2008 pribudol výber spomedzi drevených kostolíkov v Karpatskom oblúku. O zápise rozhoduje Výbor svetového dedičstva UNESCO na základe návrhov členských štátov. V roku 2014 bolo evidovaných 24 752 národných kultúrnych pamiatok, z ktorých bolo 14 887 hnutelných a 9 865 nehnuteľných. V zozname svetového dedičstva bolo zapísaných 5 lokalít a súborov Slovenska.

Finančné prostriedky vynaložené z verejných zdrojov na obnovu kultúrnych pamiatok

Z hľadiska majetkovoprávných vzťahov môžu byť kultúrne pamiatky vo všetkých formách vlastníctva, vlastník kultúrnej pamiatky je však povinný na vlastné náklady starať sa o jej zachovanie. Pokiaľ je kultúrna pamiatka majetkom štátu, má povinnosť starať sa o ňu jej správca. Prostredníctvom štatistického zisťovania sú získavané údaje o poskytnutých finančných prostriedkoch na zachovanie alebo obnovu kultúrnych pamiatok tak zo štátneho rozpočtu, ako aj z rozpočtu samosprávnych krajov a obcí, ale aj iných zdrojov, napr. aj z fondov Európskej únie.

Vývoj celkového objemu vynaložených finančných prostriedkov na zachovanie a obnovu kultúrnych pamiatok od roku 2010:

rok 2010: 63 781 000 EUR

rok 2011: 42 296 000 EUR

rok 2012: 24 478 000 EUR

rok 2013: 32 561 000 EUR

rok 2014: 26 420 601 EUR

Zvýšený objem použitých prostriedkov v roku 2010 bol ovplyvnený obnovou Bratislavského hradu.

Zo štátneho rozpočtu bolo na zachovanie a obnovu kultúrnych pamiatok v roku 2014 poskytnutých 16 892 654 EUR, a to na kultúrne pamiatky vo vlastníctve štátu, VÚC, obcí a cirkví, ako aj vo vlastníctve iných právnických a fyzických osôb.